

Отримано

16.06.2026р

Богдан спеціалізованої вченої
Розс ДФ 26.133.141

д. е. н., доц. Рамський А. О.

[Handwritten signature]

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.141 у Київському
столичному університеті імені Бориса
Грінченка, доктору економічних наук,
професору, завідувачу кафедри
фінансів, Факультету економіки та
управління
Андрію РАМСЬКОМУ

РЕЦЕНЗІЯ

Юрченка Олександра Анатолійовича, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри міжнародної економіки Факультету економіки та управління Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, на дисертаційну роботу **Александрова Богдана Володимировича** на тему: «Розвиток малого та середнього бізнесу в умовах системних трансформації економічної безпеки України», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження Александрова Б. В. «Розвиток малого та середнього бізнесу в умовах системних трансформацій економічної безпеки України» є надзвичайно актуальною в сучасних умовах розвитку національної економіки. Повномасштабна військова агресія проти України, значні втрати виробничого потенціалу, руйнування логістичних ланцюгів, демографічні зміни, релокація підприємств, посилення глобальної конкуренції та необхідність інтеграції до європейського економічного простору суттєво змінили умови функціонування суб'єктів господарювання. За таких обставин особливого значення набуває дослідження механізмів забезпечення стійкого розвитку малого та середнього бізнесу як одного з основних драйверів економічного зростання, зайнятості населення та фінансової стабільності держави.

Актуальність роботи посилюється тим, що саме сектор малого та середнього бізнесу забезпечує гнучкість національної економіки, сприяє швидкій адаптації до кризових явищ, створює нові робочі місця та формує основу для розвитку інноваційного підприємництва. В умовах воєнного стану та майбутньої повоєнної відбудови країни малий та середній бізнес стає важливим інструментом відновлення економічної активності регіонів, розвитку територіальних громад та зміцнення соціально-економічної стійкості держави. Особливо актуальними є питання цифрової трансформації бізнес-процесів, впровадження сучасних інформаційних технологій, розширення доступу до фінансових ресурсів та формування ефективної системи державної підтримки підприємництва.

Важливість дослідження зумовлена необхідністю адаптації вітчизняного підприємницького середовища до вимог країн Європейського Союзу в контексті реалізації євроінтеграційного курсу держави. Впровадження європейських стандартів ведення бізнесу, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, розвиток інноваційної діяльності та забезпечення економічної безпеки є пріоритетними завданнями сучасної економічної політики України. У зв'язку з цим наукове обґрунтування підходів до оцінки та прогнозування розвитку малого та середнього бізнесу має не лише теоретичне, а й вагомим практичне значення задля формування ефективних управлінських рішень на державному та регіональному рівнях.

Зв'язок роботи з науковими планами, програмами, темами. Дисертаційна робота безпосередньо пов'язана з виконанням науково-дослідних програм та тем кафедри міжнародної економіки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, а саме: «Розвиток економіки міста Києва в умовах євроінтеграції» (2018–2024 рр., державний реєстраційний номер 0118U001561) та «Роль міських агломерацій у забезпеченні сталого розвитку національних економік» (2024–2028 рр., державний реєстраційний номер 0124U003012). Тематика дисертації відповідає стратегічним напрямкам наукових досліджень університету, спрямованих на забезпечення сталого соціально-економічного розвитку, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та посилення економічної безпеки держави.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертації Александрова Б.В., є належного рівня, логічно послідовними та достовірними, що підтверджується комплексним характером проведеного дослідження, використанням сучасного методичного інструментарію та належною інформаційною базою дослідження.

Теоретичну основу роботи становлять фундаментальні положення економічної науки щодо розвитку малого та середнього бізнесу, економічної безпеки держави, державного регулювання підприємництва та механізмів забезпечення стійкості економічних систем. Автором здійснено ґрунтовний аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, систематизовано наукові підходи до трактування сутності розвитку малого та середнього бізнесу, визначено його місце в системі економічної безпеки держави та обґрунтовано напрями посилення ролі сектору малого та середнього бізнесу в умовах системних трансформацій економіки.

Обґрунтованість отриманих результатів забезпечується використанням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. У дисертаційній роботі застосовано методи аналізу і синтезу, логічного узагальнення, системного підходу, економіко-статистичного аналізу, нормування показників, інтегрального оцінювання, сценарного моделювання

та прогнозування. Особливої уваги заслуговує розроблений автором методичний інструментарій інтегрального оцінювання розвитку малого та середнього бізнесу в контексті економічної безпеки, який базується на структурному, соціальному, фінансовому та цифровому блоках показників і дозволяє комплексно оцінювати рівень розвитку сектору малого та середнього бізнесу та його вплив на економічну безпеку країни.

Достовірність наукових результатів підтверджується використанням значного масиву офіційних статистичних і аналітичних матеріалів. Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно-правові акти України, статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України, результати моніторингу державних програм підтримки підприємництва, зокрема програми «Доступні кредити 5–7–9 %», а також аналітичні матеріали міжнародних організацій, серед яких OECD, Світовий банк та USAID. Використання зазначених джерел забезпечує високий рівень об'єктивності та наукової аргументованості отриманих результатів.

Важливим підтвердженням достовірності результатів є їх апробація на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також висвітлення основних положень дисертації у фахових наукових виданнях.

Практична значущість дослідження підтверджується впровадженням результатів у діяльність Співки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України, консалтингової компанії «Діалог-Класик», ТОВ «ТЕХНОШВЕЙСЕРВІС», а також використанням окремих положень роботи в освітньому процесі Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Дисертаційна робота має логічну та послідовну структуру. Поставлені мета і завдання дослідження повною мірою узгоджуються з отриманими результатами, науковою новизною та сформульованими висновками. Висновки дисертації є аргументованими, впливають із проведених теоретичних досліджень, аналітичних розрахунків і прогнозних оцінок та містять практичні рекомендації щодо вдосконалення державної політики підтримки малого та середнього бізнесу в умовах трансформації економічної безпеки України.

Отже, наукові положення, висновки та рекомендації, наведені у дисертаційній роботі Александрова Б.В., є належно обґрунтованими, достовірними та методично виваженими, що свідчить про належний науковий рівень виконаного дослідження та його відповідність вимогам, установленим до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Структура та основні наукові результати дисертації. Дисертаційна робота Александрова Б.В. має логічну та послідовну структуру, що забезпечує комплексне розкриття обраної тематики та досягнення поставленої мети дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних

джерел та додатків. Така структура відповідає вимогам до дисертаційних досліджень і дозволяє послідовно перейти від теоретичного обґрунтування проблеми до розроблення практичних рекомендацій щодо розвитку малого та середнього бізнесу в умовах системних трансформацій економічної безпеки України.

У першому розділі досліджено теоретичні основи розвитку малого та середнього бізнесу, розкрито економічну сутність та особливості функціонування сектору малого та середнього бізнесу, визначено його роль у забезпеченні економічної безпеки держави, проаналізовано структуру економічної безпеки та нормативно-правове забезпечення розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. Автором удосконалено трактування сутності розвитку малого та середнього бізнесу як комплексного процесу якісних і структурних змін, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності, адаптивності та соціально-економічної результативності сектору.

У другому розділі проведено ґрунтовний аналіз сучасного стану розвитку малого та середнього бізнесу в Україні, досліджено тенденції та особливості його функціонування в умовах воєнного стану та економічних трансформацій. Значну наукову цінність становить розроблений автором методичний інструментарій інтегрального оцінювання розвитку малого та середнього бізнесу в контексті економічної безпеки, який базується на використанні структурного, соціального, фінансового та цифрового блоків показників. Автором було проаналізовано зарубіжний досвід розвитку малого та середнього бізнесу та обґрунтовано можливості його адаптації до вітчизняних умов.

У третьому розділі розроблено практичні рекомендації щодо підвищення ефективності розвитку малого та середнього бізнесу в умовах трансформацій економічної безпеки України. Автором запропоновано систему заходів державного регулювання, диференційовану за сегментами мікро-, малого та середнього бізнесу. Також обґрунтовано очікувані результати реалізації запропонованих заходів та здійснено прогнозування перспектив розвитку сектору МСБ на основі сценарного підходу з урахуванням орієнтирів країн Європейського Союзу.

До основних наукових результатів дисертаційного дослідження слід віднести удосконалення методичного підходу до інтегрального оцінювання розвитку малого та середнього бізнесу в контексті економічної безпеки; удосконалення системи державного регулювання розвитку МСБ на основі сегментованого підходу; розроблення методичних положень прогнозування динаміки інтегрального індексу розвитку МСБ; подальший розвиток підходу до оцінювання економічної безпеки сектору малого та середнього бізнесу; формування структурно-функціональної моделі посилення ролі МСБ у системі економічної безпеки держави та розроблення рекомендацій щодо імплементації кращих практик країн Європейського Союзу для розвитку підприємництва в Україні.

Загалом структура дисертації є цілісною та внутрішньо узгодженою, а отримані наукові результати характеризуються новизною, теоретичною цінністю та практичною спрямованістю, що дозволяє розглядати їх як вагомий внесок у розвиток теорії та практики забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу в умовах сучасних викликів економічної безпеці України.

Відповідно до мети, завдань та логіки дослідження визначено структуру роботи. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації викладено на 196 сторінках. Робота містить 15 рисунків та 32 таблиці.

Наукова новизна, теоретична і практична значущість дисертації. Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Александрова Б.В. дозволяє констатувати наявність наукової новизни, теоретичної цінності та практичної значущості отриманих результатів. Автором розроблено та обґрунтовано низку наукових положень, які поглиблюють теоретико-методичні засади розвитку малого та середнього бізнесу в умовах системних трансформацій економічної безпеки України та мають практичне значення для вдосконалення державної політики підтримки підприємництва.

Найбільший науковий інтерес становлять положення, віднесені автором до категорії удосконалено:

- методичний підхід до інтегрального оцінювання розвитку малого та середнього бізнесу в контексті економічної безпеки, який базується на виділенні структурного, соціального, фінансового та цифрового блоків, що на відміну від існуючих напрацювань, враховує виклики та запити вітчизняного бізнесу в умовах воєнного стану та дозволяє кількісно виявляти внутрішні дисбаланси сектору малого та середнього бізнесу, визначати релевантність впливу виділених блоків на рівень стійкості бізнесу;

- систему заходів державного регулювання малого та середнього бізнесу, в основу якої покладено їх орієнтованість на показники економічної безпеки, яка на відміну від існуючих напрацювань сегментована за критерієм розміру на заходи для мікро-, малого та середнього бізнесу, що дозволить вирівнювати структурні дисбаланси у його розвитку, підвищувати фінансову спроможність, цифрову зрілість та соціальну ефективність;

- методичні положення прогнозування динаміки структурних змін інтегрального індексу розвитку малого та середнього бізнесу, що відрізняється від існуючих структуризацією за блоками структурного, соціального, фінансового та цифрового в умовах системних трансформацій економічної безпеки з виокремленням нормованих показників країн Європейського Союзу на основі сценарного моделювання, що дозволяє визначати перспективні напрями розвитку малого та середнього бізнесу з метою економічної євроінтеграції.

Важливим результатом дослідження є подальший розвиток, зокрема:

- підхід до оцінювання економічної безпеки сектору малого та середнього бізнесу шляхом застосування критеріїв інтерпретації коефіцієнтів

за блоками, що на відміну від існуючих підходів, дає змогу оцінювати не лише кількісні параметри функціонування малого та середнього бізнесу, а й якісні зміни у його економічній структурі, зайнятості, фінансовому забезпеченні та цифровій адаптації;

- трактування сутності розвитку малого та середнього бізнесу як комплексного процесу якісних та структурних змін у секторі малого та середнього бізнесу, що полягає у підвищенні його конкурентоспроможності, адаптивності до турбулентного бізнес-середовища та соціально-економічної результативності, який досягається шляхом ефективної взаємодії внутрішнього потенціалу суб'єктів господарювання із зовнішніми механізмами державної підтримки та ринкового впливу, що відрізняється від існуючих інтегрованим підходом структуризації векторів (конкурентоспроможності, адаптивності, соціально-економічної результативності). Це дозволить комплексно враховувати виділені вектори у забезпеченні ефективності бізнес-процесів в умовах трансформаційних змін державного та ринкового регулювання;

- структурно-функціональна модель посилення ролі малого та середнього бізнесу в системі трансформацій економічної безпеки держави, в якій конкретизовано мету, зовнішні та внутрішні загрози економічній безпеці, напрями розвитку малого та середнього бізнесу (активізації ділової активності, розвитку людського капіталу, цифровізації суб'єктів, посилення соціальної відповідальності держави) та очікувані результати впливу розвитку малого та середнього бізнесу на посилення економічної безпеки. Дана розробка відрізняється від існуючих структуризацією напрямів розвитку малого та середнього бізнесу, які сприяють стійкості економічної безпеки, що дозволить сприяти результативності внеску малого та середнього бізнесу у соціально-економічний розвиток країни;

- заходи щодо імплементації досвіду країн Європейського Союзу з метою розвитку малого та середнього бізнесу, які передбачають створення єдиного підприємницького реєстру з виокремленням мікропідприємств, запровадження програм масштабування МСБ, підтримку середніх підприємств з орієнтацією на інноваційну та експортну активність, формування локальних кластерів, використання практики розробки державних та регіональних програм окремо для мікро-, малих та середніх підприємств. Ця розробка відрізняється від існуючих акцентом на релевантні функціональні напрями розвитку малого та середнього бізнесу в контексті економічної євроінтеграції, що дозволить спрямувати заходи державного регулювання на посилення ролі малого та середнього бізнесу у трансформації економічної безпеки.

Теоретична значущість дисертації полягає у поглибленні наукових уявлень про взаємозалежність розвитку малого та середнього бізнесу й економічної безпеки держави, уточненні понятійно-категоріального апарату дослідження та вдосконаленні методичних підходів до оцінювання стану сектору МСБ в умовах системних трансформацій.

Практична значущість одержаних результатів полягає у можливості їх використання органами державної влади, місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями та суб'єктами господарювання для вдосконалення стратегій розвитку підприємництва, програм підтримки малого та середнього бізнесу й підвищення економічної безпеки держави. Практичну цінність дослідження підтверджує впровадження його результатів у діяльність Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України, консалтингової компанії «Діалог-Класик», ТОВ «ТЕХНОШВЕЙСЕРВІС», а також використання окремих положень у освітньому процесі.

У цілому наукова новизна, теоретична та практична значущість дисертаційної роботи Александрова Б.В. є переконливо обґрунтованими та свідчать про вагомий внесок автора у розвиток теоретико-методичних засад забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу в умовах сучасних трансформацій економічної безпеки України.

Практична цінність результатів дослідження. Практична цінність результатів підтверджується їх використанням у діяльність низки організацій та підприємств. Зокрема, результати дослідження використані у практичній діяльності Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України під час підготовки аналітичних матеріалів, обґрунтування пріоритетних напрямів підтримки малого та середнього бізнесу та розроблення пропозицій щодо підвищення стійкості сектору МСБ в умовах сучасних економічних викликів (довідка № 31/1 від 27.04.2026 р.). Окремі положення дисертації впроваджені у фінансово-економічну діяльність консалтингової компанії «Діалог-Класик», де вони використані для оцінювання впливу системних трансформацій економічної безпеки на діяльність суб'єктів господарювання та формування рекомендацій щодо підвищення їх стійкості в умовах нестабільного економічного середовища (довідка № 250603-01 від 03.06.2025 р.). Результати дослідження також використані у практичній діяльності ТОВ «ТЕХНОШВЕЙСЕРВІС» при адаптації операційних циклів підприємства до воєнних викликів, оцінюванні ресурсної автономності, цифровізації бізнес-процесів та визначенні пріоритетних напрямів розвитку підприємства на середньострокову перспективу (довідка від 12.03.2026 р.).

Крім практичного впровадження, результати дисертаційної роботи використовуються в освітньому процесі Київського столичного університету імені Бориса Грінченка під час викладання навчальної дисципліни «Цифрова економіка» для здобувачів спеціальності 051 «Економіка», що свідчить про їх науково-методичну цінність та можливість використання при підготовці майбутніх фахівців.

Таким чином, результати дослідження мають вагоме практичне значення, підтверджене реальним впровадженням у діяльність підприємницьких структур, громадських організацій та освітніх установ, що свідчить про їх прикладну спрямованість, актуальність та можливість

широкого використання для вирішення завдань розвитку малого та середнього бізнесу в умовах трансформації економічної безпеки України.

Аналіз публікацій автора за темою дисертаційного дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження Александрова Б.В. достатньо мірою апробовані та висвітлені у наукових публікаціях автора. За темою дисертації опубліковано 12 наукових праць, з яких 4 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України, включених до переліку МОН України, та 8 публікацій представлено у матеріалах міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, що забезпечує належний рівень апробації отриманих результатів.

Тематика опублікованих праць повністю відповідає змісту дисертаційного дослідження та охоплює ключові напрями наукового пошуку автора. У наукових статтях висвітлено питання розвитку малого та середнього бізнесу в умовах воєнного стану, державної підтримки підприємництва, регіональних особливостей функціонування сектору малого та середнього бізнесу, впливу підприємства на ринок праці та забезпечення економічної безпеки держави. Публікації демонструють послідовність наукових досліджень автора та відображають еволюцію його наукових поглядів щодо ролі малого та середнього бізнесу в сучасній економіці України.

Матеріали конференцій присвячені актуальним проблемам державного управління розвитком малого та середнього підприємництва, фінансової підтримки бізнесу, інвестиційного забезпечення підприємницької діяльності, зайнятості населення та забезпечення економічної безпеки в умовах сучасних трансформаційних процесів. Наведене засвідчує комплексний підхід автора до досліджуваної проблематики та належне представлення отриманих результатів у науковому середовищі.

Проведений аналіз опублікованих праць Александрова Б.В. дозволяє зробити висновок, що результати дисертаційного дослідження повною мірою відображені в наукових публікаціях автора. Опубліковані роботи містять основні елементи наукової новизни, теоретичні положення, результати аналітичних досліджень та практичні рекомендації, які знайшли подальший розвиток і комплексне обґрунтування у дисертаційній роботі.

Відсутність академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації у дисертаційній роботі. На підставі проведеного огляду змісту дисертаційної роботи, наведених теоретичних положень, аналітичних матеріалів, статистичних даних, результатів розрахунків та сформульованих висновків можна зробити висновок про відсутність ознак фальсифікації або фабрикації результатів дослідження. Усі наукові положення, висновки та рекомендації є логічно обґрунтованими, взаємопов'язаними та підтверджуються результатами проведених досліджень. Отримані результати є логічно обґрунтованими, внутрішньо узгодженими та підтвердженими відповідними аналітичними матеріалами. Александровим Б.В. надано довідку Київського столичного університету імені Бориса Грінченка щодо результатів перевірки рукопису на академічний плагіат. Відповідно до результатів перевірки із

застосуванням програмного забезпечення StrikePlagiarism.com встановлено високий рівень унікальності тексту дисертації. Коректність цитування та використання запозичених матеріалів відповідає загальноприйнятим вимогам академічної доброчесності, що підтверджується належним оформленням посилань на використані джерела та виваженим застосуванням наукової термінології.

Отже, дисертаційна робота Александрова Б.В. виконана з дотриманням вимог академічної доброчесності, а ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації наукових результатів не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження до роботи. Оцінюючи дисертаційну роботу Александрова Б. В., яка виконана на належному науковому рівні, відзначаючи її цілісність, завершеність та практичну спрямованість, слід висловити окремі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. У підрозділі 1.1 «Економічна сутність розвитку малого та середнього бізнесу» (с. 24–43) автором запропоновано власне трактування сутності розвитку малого та середнього бізнесу як комплексного процесу якісних і структурних змін. Разом із тим слід ґрунтовніше проаналізувати існуючі наукові підходи до визначення сутності розвитку малого та середнього бізнесу із виділенням їх переваг, недоліків та ключових відмінностей. Це дозволило б більш чітко обґрунтувати авторське визначення та посилити аргументацію наукової новизни дослідження.

2. У підрозділі 1.1 «Економічна сутність розвитку малого та середнього бізнесу» (с. 24–43) недостатньо уваги приділено висвітленню критеріїв віднесення суб'єктів господарювання до мікро-, малих і середніх підприємств відповідно до законодавства України та практики Європейського Союзу. Детальніше розкриття зазначених критеріїв сприяло б чіткішому окресленню меж об'єкта дослідження та посиленню аналітичної складової роботи.

3. У підрозділі 1.3 «Нормативно-правове забезпечення та інструменти підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні» (с. 55–68) система нормативно-правового забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу потребує більш чіткої структуризації шляхом виокремлення міжнародного, національного та регіонального рівнів регулювання. Графічне відображення взаємозв'язків між цими рівнями сприяло б підвищенню наочності дослідження та більш повному розкриттю механізмів інституційної підтримки підприємництва.

4. У підрозділі 2.2 «Методичний інструментарій інтегрального оцінювання розвитку малого та середнього бізнесу України в контексті економічної безпеки» (с. 98–116) бракує системного порівняльного аналізу наявних методик оцінювання розвитку малого та середнього бізнесу, що не дає можливості повною мірою оцінити переваги авторського підходу порівняно з існуючими науковими розробками. Крім того, недостатньо аргументованим виглядає вибір структурного, соціального, фінансового та цифрового блоків показників, які формують інтегральний індекс розвитку

малого та середнього бізнесу. Більш ґрунтовне обґрунтування критеріїв їх відбору та вагомості в загальній структурі індексу суттєво посилило б методичну цінність і наукову переконливість отриманих результатів.

5. У підрозділі 3.1 (табл. 3.1) автором запропоновано систему заходів щодо розвитку малого та середнього бізнесу, однак їх пріоритетність та критерії відбору не отримали достатнього наукового обґрунтування. Водночас відсутність кількісних індикаторів оцінювання ефективності кожного заходу не дає змоги повною мірою оцінити реалістичність очікуваних результатів і можливості практичного впровадження запропонованих рекомендацій. Більш чітке визначення системи показників результативності та механізмів їх моніторингу підвищило б рівень аргументованості авторських пропозицій і їх прикладну цінність.

Разом із тим наведені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, мають переважно рекомендаційний та дискусійний характер і не впливають на наукову новизну, теоретичну цінність та практичну значущість отриманих автором результатів.

Загальний висновок

Тема дисертації Александрова Богдана Володимировича «Розвиток малого та середнього бізнесу в умовах системних трансформацій економічної безпеки України» є актуальною та своєчасною, оскільки присвячена вирішенню важливої науково-практичної проблеми забезпечення стійкого розвитку сектору малого та середнього бізнесу в умовах воєнних викликів, післявоєнного відновлення економіки та реалізації євроінтеграційного курсу України. Дослідження відповідає сучасним тенденціям розвитку економічної науки та практичним потребам удосконалення механізмів державної підтримки підприємництва в умовах трансформації економічної безпеки держави.

Зміст дисертаційної роботи характеризується логічністю побудови, комплексністю дослідження та належним рівнем теоретичного, методичного й прикладного опрацювання поставлених завдань. Автором сформульовано науково обґрунтовані висновки та практичні рекомендації, які мають наукову новизну, теоретичну цінність і практичне значення. Отримані результати сприяють подальшому розвитку теоретико-методичних засад оцінювання розвитку малого та середнього бізнесу та вдосконаленню підходів до забезпечення економічної безпеки України.

Дисертація виконана українською мовою та оформлена відповідно до встановлених вимог. Зміст роботи повністю відповідає заявленій темі, меті та завданням дослідження, а також спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Дисертаційна робота «Розвиток малого та середнього бізнесу в умовах системних трансформацій економічної безпеки України» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та постанові Кабінету

Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

На підставі проведеного аналізу дисертаційної роботи, її наукової новизни, теоретичної та практичної значущості, рівня обґрунтованості та достовірності отриманих результатів вважаю, що Александров Богдан Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Рецензент:

доцент кафедри міжнародної економіки
Факультету економіки та управління
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка
кандидат економічних наук, доцент

Олександр ЮРЧЕНКО

